

Osmanlı Vakanüvislerinin Eserleri

Naima Tarihi: Osmanlı Devleti'nin ilk vakanüvisi olan **Naima** (1655-1716) tarihinde, Osmanlı tarihinin Hicri 1000 - 1070 yani, Ekim 1591 – Nisan 1660 yılları arasındaki 71 yıl 7 aylık dönemini kaydetti. *Naima Tarihi*, zamanına göre sade ve nükteli bir dille yazılmış, renkli tasvirler içerir. Naima, eserin giriş kısmını, İbni Haldun, Âli ve Kâtip Çelebi gibi yazarların muhtelif kitaplarından özet ve aktarma yoluyla hazırladı. Fakat asıl metnin yazımında, Kâtip Çelebi, Hasanbeyzade, Âli, Vecihî, Kara Çelebizade Abdülaziz gibi isimlerin yazdığı tarihleri kaynak olarak kullandı. Yalnızca yazılı kaynaklarla da yetinmedi, olayların şahitlerinden ve devrin ileri gelenlerinin bilgilerinden de faydalandı.

Tarih yazımında söylentilerden değil, olayların tanıklarından derlenen bilgiler ve doğruluğu kanıtlanmış belgelerden yararlanılması gerektiğini belirten Naima'nın tarih yazımı konusundaki fikirleri pek çok vakanüvis veâlimi etkiledi, eseri yüzyıllar boyunca okunmaya devam etti.

Kaynak : *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, c. 2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 340-341. Lewis V. Thomas, *A Study of Naima*, Ed. By : Norman Itzkowitz, New York University Press, New York, 1972.

Vasıf Tarihi: Ahmed Vasıf Efendi (1736-1806) devlet kademelerindeki görevleri sayesinde, aktardığı bir çok tarihsel olayı belgelere dayanarak yazdı. Tarih ilminin ve gelecek nesillerin tarih konusunda bilgi sahibi olmasının önemine değinen Vasıf Efendi'nin eserlerini III. Selim'in keyifle okuduğu bilinir. Vasıf Tarihi'nden bazı başlıklar şöyledir : İhrac-ı Muvacib-i Kesteyn, Fevt-i Mehmed Es'ad Efendi, Avdet-i Donanma-i Hümayun, Azl-i Vezir-i Azam Hekimzade Ali Paşa ve Nasb-i Defterdar Naili Abdullah Efendi, Azl-i Kapudan-ı Derya Mehmed Paşa, Azl ve Nasb-i Sadarin, Firar-ı Esra-i Ezzindan ve Azl-i Kethüda-i Tersane, Vefat-ı Vali-i Bağdad Vezir Süleyman Paşa, Muhabere-i Serasker-i Bağdad Vezir Mehmed Paşa.

Kaynak : *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, c. 2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 652-653.

Asım Tarihi: Mütercim Asım Efendi (1755-1819) tarihini vakanüvisliği sırasında yazmaya başladı, 1806-1808 yılları arasında olup biten gelişmeleri kaydetti. Dönemin sosyal ve siyasal yapılanmasını, kültürel yozlaşmayı eleştirdi. İki cilt halinde yayımlanan eserde, kısa biyografiler de yer alır. Asım tarihinden bazı başlıklar şöyledir : Havadis-i Ahir-i Avrupa, Vukû-i Tevcihat, Nasb-i Tuğ Zafer-i Furuğ Sadrazamı, Katl-i Peder Firar-i Konstantin Bedgüher, Ahsab-ı Vezaret Ba Alemdar Mustafa Ağa, İhrac-ı Ordu-i Hümayun Ez Asitane, Nasb-i Nekib'ül Eşraf.

Kaynak : *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, c. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 255-256.

Tarih-i Cevdet: Osmanlı döneminin önemli âlim ve devlet adamlarından Ahmed Cevdet Paşa (1823-1895) tarafından yazılan, İstanbul'da, Matbaa-i Amire'de 1875-1884 yılları arasında basılan eser, 19. yüzyıl Osmanlıca metinlerinin en önemlilerinden biri olarak kabul edilir. Sade bir edebiyat dilinin ilk ustalık örneklerindedir. 1774-1826 arası Osmanlı İmparatorluğu tarihinin anlatısıdır. Yazıldığı döneme eleştirel bir tavırla yaklaşır. İlk bölüm olan Tarih-i Cevdet'in tarihi yapısında, metnin otuz yıla yayılan oluşum öyküsü anlatılır. İkinci bölümde, ilmiye ve vezir olmadan önce kendisinin de mensubu olduğu ulema sınıfı muhalif bir tavırla anlatılır ve eleştirilir; III. Selim'in tahttan indirilişi, Kapıkulu Ocakları, Yeniçeriler ve bu eserde en çok adı geçen şahıs olan Napoléon Bonaparte hakkında ilgi çekici tasvirler yer alır.

Kaynak : Christoph K. Neumann, *Araç Tarih Amaç Tanzimat, Tarih-i Cevdet'in Siyasi Anlamı*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999.